

Kommentar till Palme

Jacob Palmes inlägg kan sammanfattas på följande sätt. Av fördelningsmässiga skäl eller i syfte att korrigera för marknadsimperfectioner av olika slag subventionerar stat, kommuner och lands-ting olika aktiviteter. Dessa subventioner har emellertid negativa bieffekter genom att de håller tillbaka de aktiviteter som inte subventioneras. Detta gäller både i nuläget och, än viktigare, hindrar utvecklingen av framtida effektivare alternativ till de subventionerade aktiviteterna.

Palmes recept innebär för det första att man noggrannare undersöker de direkta och indirekta effekterna av existerande och tilltänkta subventioner så att man blir på det klara med om de verkligen totalt sett har positiva effekter. Eftersom det i praktiken kan vara mycket svårt att utvärdera alla verkningar av en viss subvention kan det för det andra vara praktiskt att i stället för att subventionera aktiviteter som man vär-

desätter inrikta sig på att beskatta aktiviteter som man vill förhindra.

Jag tycker att det ligger en hel del i Palmes resonemang. Men det behöver kompletteras. För det första måste man se de offentliga utgifterna och inkomsterna som en helhet. De direkta och indirekta skatterna skall inte endast skapa samhällsekonomiskt utrymme för utgifterna — transfereringar, subventioner, offentlig investering och konsumtion — utan också tillsammans med dessa påverka välfärdsfördelningen i positiv riktning samt bidra till att våra totala resurser utnyttjas så effektivt som möjligt.

Man kan alltså inte betrakta subventionerna isolerat från den övriga verksamheten. Det kan t ex inträffa att en viss subventionerad aktivitet genom sitt lägre pris konkurrerar ut angelägna ersättningsaktiviteter. Men dessa kanske uppmuntras på andra sätt, t ex via skattesystemet. Man kan därför inte isolerat undersöka effekten av att en viss aktivi-

tet är subventionerad. Det viktiga är vilka effekter *kombinationen* av olika offentliga åtgärder har.

Men även om man kommer fram till att subventioneringen av vissa aktiviteter — det kan gälla offentlig konsumtion, t ex undervisning, eller subventionering av marknadsförda varor och tjänster, t ex böcker — i kombination med övriga offentliga åtgärder verkar negativt på andra angelägna aktiviteter så kan det ändå vara en bra politik. De direkta positiva effekterna av subventioneringen kan väga över de indirekta negativa effekterna. Och det kan vara omöjligt att åstadkomma det man vill på något annat sätt än just genom subventionering av ett fåtal utvalda aktiviteter.

Palmes inlägg om subventioneringarnas negativa bieffekter har emellertid ett vidare tillämpningsområde. Större delen av de offentliga åtgärderna torde var för sig och i kombination ha ett betydande antal positiva och negativa bieffekter. Vi har en mycket ofullständig kunskap (för att uttrycka sig milt) om storleksordningen på dessa bieffekter.

Tag bara diskussionen om skattesystemet! Vi vet inte vilka inkomstutjämn-

de effekter progressiviteten har. Det beror på att vi inte känner till hur inkomsterna före skatt påverkas av skattesystemet. Vi vet inte vilka effekter progressiviteten har på arbetsutbudet. Vi tror att den höga progressiviteten verkar inflationsdrivande — men det kan vara tvärtom. Jag ställer mig därför tveksam till den andra delen av Palmes recept, att i stället för subventionering av aktiviteter vi vill befrämja, beskatta de vi vill förhindra. Även detta har negativa (och positiva) bieffekter som vi har ofullständig kunskap om.

Den första delen av Palmes recept — att noggrannare undersöka de direkta och indirekta effekterna av subventioneringarna tror jag mer på. Men det bör i så fall utsträckas till större delen av den offentliga aktiviteten. Sedan är det en annan sak att denna utvärdering i sig är kostsam och därför inte bör drivas längre än att resultatets värde överstiger kostnaderna. En viktig anledning till de ofullkomligheter som Palme pekat på är just kostnaderna för att samla in information och bearbeta denna information för att få underlag för olika beslut.

Docent *Claes-Henric Siven*,
Stockholms universitet